

Myšlenky dispenzacionismu se natolik rozšířily, že často ani nejsou s tímto směrem spojovány

ROLE IZRAELE PODLE DISPENZACIONISMU

Zdeněk Vojtíšek

Křesťanský sionismus, připomenutý na jiných místech v tomto časopise,¹ má jako podpora obnovy židovské státnosti v Palestině kořeny již v proroctvích na začátku 17. století. Už na svém počátku měl tento postoj mileniální aspekt: příchod Židů na území, na němž žili jejich předkové ve starověku, byl spojován s nadějí na jejich hromadné obrácení k Ježíši Nazaretskému jako k mesiáši a tato konverze má podle jednoho z výkladů Bible předcházet nastolení tisícileté říše (milénia). Dosud okrajovému křesťanskému sionismu udělil silný impuls na konci 19. století dispenzacionismus. Jeho ideje vyplnily téměř celý obzor křesťanského sionismu. Proto je třeba se mu aspoň na omezené ploše tohoto článku věnovat.

Dispenzacionismus² je – stručně řečeno – takové pojetí křesťanských „dějin spásy“, které tyto dějiny rozděljuje do několika (obvykle sedmi) časových období (věků či dispenzací). Jejich klasická podoba je tato:

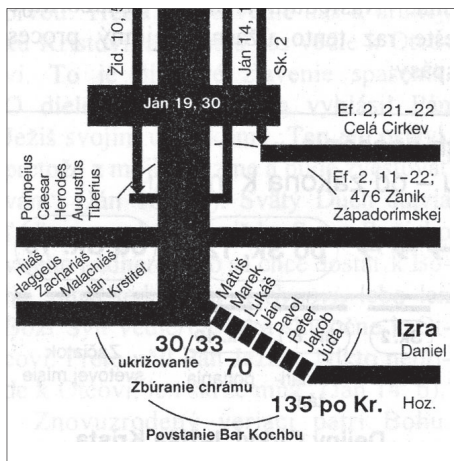
- (1) věk nevinnosti (skončil vyhnáním z ráje);
- (2) věk svědomí (skončil potopou);
- (3) věk lidské vlády (skončil babylonským zmatením jazyků);
- (4) věk zaslíbení (skončil egyptským zjetím);
- (5) věk zákona (skončil ukřižováním Ježíše);
- (6) věk milosti (skončí druhým příchodem Krista) a
- (7) věk království (skončí po tisíci letech vzkříšením všech mrtvých a posledním soudem).

Důležité na tomto konceptu je přesvědčení, že Bůh se v každé z těchto dispenzací

projevuje jinak a jinak též jedná s lidmi. Bůh se tak lidstvu zjevuje postupně a každé nové zjevení převyšuje to předchozí. Mění se tak i životní pravidla. Jak napsal dispenzacionista John G. Reisinger, „ačkoli například Mojžíšovi Bůh přikázal zabít člověka za to, že v sobotu sbíral dříví, nikdo by tento příkaz nepoužil dnes, protože žijeme v jiné dispenzaci.“³

Pět prvních dispenzací popisuje židovská Tóra (a křesťanský Starý zákon). Šesté období je věkem církve. Začalo vznikem církve, probíhá v současnosti a skončí druhým Kristovým příchodem. Před ním ještě dojde k tzv. vytržení svatých (tj. uchvácení pravé církve či pravých věřících)⁴ do nebe, kde se setkají s Kristem, a k velkému soužení na zemi pod vládou antikrista. Po určené době bude antikrist poražen přicházejícím Kristem a nebeskými zástupy v bitvě u Armageddonu, bude spoután a uvržen do propasti na tisíc let. Nastane sedmá dispenzace: na Zemi vznikne tisíciletá říše pod vládou samého Krista. Po tisíci letech bude antikrist nakrátko vysvozen a definitivně poražen. Pak bude poslední soud.⁵

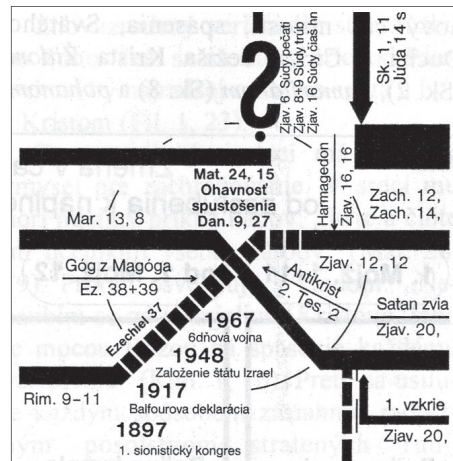
Nejdůležitější v tomto mileniálním schématu je šestá dispenzace („věk milosti“). Poté, co Židé odmítli Ježíše jako mesiáše, Bůh jedná s církví a Židé jsou na jakési „vedlejší koleji“. Dispenzacionisté se odvolávají na slova novozákonního *Listu Římanům* v 11. kapitole: „Část Izraele propadla zatvrzení, avšak jen do té doby, pokud nevejde plný počet pohanů“ (11,25). Slova „do té doby“ znamenají, že na konci šesté dispenzace se „cesty“ církve a Židů opět spojí: Židé totiž obnoví vládu nad celou „zaslíbenou zemí“ a přijmou Ježíše jako mesiáše. Tvrzení z *Listu Římanům* totiž pokračuje: „Pak bude spasen všechen Izrael...“ (11,26). V této situaci sjednocení církve a obrácených Židů nastanou poslední události šesté dispenzace a vlastně i tohoto svě-



Vlevo: Začátek šesté dispenzace. Židé odmítli Ježíše jako mesiáše a po sérii tragických událostí (ukřižování Ježíše roku 30 nebo 33 – zboření chrámu roku 70 – neúspěšné povstání Bar Kochby roku 135) nastává jejich „rozptýlení“. Dějinami „jdou“ (ve schématu směrem vpravo) tři skupiny lidí (shora): církev, pohané a Židé. – Uprostřed: Židé jsou po téměř celou šestou dispenzací rozptýleni.



Vpravo: Konec šesté dispenzace: Po sérii událostí (1. sionistický kongres roku 1897 – Balfourova deklarace roku 1917 – vznik Státu Izrael roku 1948 – šestidenní válka roku 1967) se Židé shromažďují v Izraeli a naplní původní záměr Boha: přijmou Ježíše jako mesiáše. Stane se to v době „vytržení“ křesťanů; datum „vytržení“ ovšem není známo (je naznačeno otazníkem). Po druhém příchodu Krista (naznačeném šipkou směrem dolů) také Židé vstoupí do sedmé dispenzace – mileniálního království.



Kresby z knihy Joachima Langhammera *Čo bude s tímto svetom? Vysvetlenie Božieho plánu spasenia*, Misijná spoločnosť evanjelia Ježiša Krista, Bratislava 1997, s. 48 a 52.

ta: přijde znovu Kristus a – jak je řečeno výše – věřící budou „vytrženi“ k němu na nebesa, tři a půl roku bude vládnout antikrist, než jeho vládu Kristus definitivně zlomí a nastolí sedmou dispenzací: „věk království“.

Židé tak hrají podle dispenzacionistů zásadní úlohu. Z ní vyplývá podpora jejich návratu do Palestiny a případně i pomoc při vytváření a rozšiřování jejich samostatného státu. V tomto bodě navazuje dispenzacionismus na dosavadní křesťanský sionismus a velmi ho posiluje.

Současné podoby dispenzacionismu vycházejí z konceptu Johna Nelsona Darbyho (1800–1882), irského právníka a nakrátko duchovního anglikánské církve, později zakladatele společenství tzv. plymouthských bratří.⁶ S dispenzacionismem měl Darby ale úspěch především ve Spojených státech díky tzv. Niagarským biblickým konferencím v letech 1875–1900. Jedním z konferenčních posluchačů byl i advokát Cyrus I. Scofield (1843–1921). Na základě dispenzacionismu připravil *Scofieldovu Bibli s odkazy*,⁷ již se prodaly miliony. Dispenzacionismus se i díky ní stal pevnou součástí konzervativního evangelikalismu (fundamentalismu) a díky vlivu evangelikálů hluboce zakořenil v americké společnosti.

Konzervativním evangelikálům, vykládajícím Bibli doslovně, dispenzacionismus odpověděl na otázky kolem role Židů v „dějinách spásy“: biblické sliby Židům platí, ale jejich účinnost je kvůli odmítnutí Ježíše odložena až na konec šesté dispenzace. Spolu s představou „vytržení“ je tato myšlenka o roli Židů nadále velmi živá, a rozšířila se dokonce daleko za hranice konzervativního evangelikalismu. ■

Poznámky

- 1 Zvláště na stranách 86–88 a 102–103.
- 2 Též dispenzacionalismus nebo dispenzační premilenialismus. Z latinského „dispendere“ ve významu „různě vážit“.
- 3 REISINGER, John G., Čtyři Abrahamova potomstva, *Zápas o duši*, Praha: 2003, s. 73.
- 4 Angl. „rapture“. Na základě slov z Bible, 1. list Tesalonským 4,17: „... potom my živí, kteří se toho dočkáme, budeme spolu s nimi uchvázeni v oblacích vzhůru vstříc Pánu. A pak už navždy budeme s Pánem.“
- 5 Stručné vysvětlení pochází z textu „Novodobý západní milenialismus“, in: VOJTÍŠEK, Zdeněk (ed.), *Apokalypsa, nebo transformace? Mileniální koncepce v minulosti i současnosti*, Praha: Dingir 2014, s. 30–31.
- 6 U nás jsou známi jako otevření bratři (Křesťanské sbory) a uzavření bratři.
- 7 *Scofield Reference Bible*, Oxford University Press 1909.

Doc. PhDr. **Zdeněk Vojtíšek**, Ph.D. (*1963), je vedoucím katedry religionistiky na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy v Praze a šéfredaktorem časopisu *Dingir*.